

O carte despre cum să gândim frumos în date exacte*

Acad. Ioan-Aurel Pop

Președintele Academiei Române

Solomon Marcus și Jean Askenasy sunt două nume de intelectuali marcanți ai României contemporane, ambii fiind membri ai Academiei Române. Cel dintâi a fost și ne veghează din înalțuri cu spiritul său, la 100 de ani de la naștere, cel de-al doilea este acum la Academie, printre noi.

Pledoaria de o viață a lui Solomon Marcus este în favoarea încrederii nemărginite în forța de creație a omului. De-a lungul timpului, ascultându-l, am înțeles că un intelectual autentic poate rezolva pe o față a unei foi (foaia poate să fie și virtuală!) o problemă de logică, de aritmetică, de trigonometrie ori de geometrie, iar pe cealaltă față să compună o poezie ori un eseu, dacă simte nevoia. Cultura generală actuală îmbină științele și disciplinele, încercând o nouă sinteză, cum toate marile epoci din istoria umanității au încercat să facă. Solomon Marcus ne-a lăsat o lecție extraordinară, nu aceea de a deveni cu toții polihistori – pentru aceasta e nevoie de înzestrări naturale excepționale – ci aceea de a prețui valorile științelor exacte și de a le integra în paradigmele cunoașterii noastre. Firește, și reciproca este valabilă (oamenii de știință adevărați nu se pot descurca în lume fără disciplinele socio-umane), fiindcă nu există științe superioare și inferioare, iar spiritul nostru, cu voie ori fără voie, tânjește și după creații literare, istorice, muzicale, plastice.

Mi-a spus că matematicienii și istoricii, paradoxal, au câteva elemente de structură comune, între care operarea cu numere și cu spații. Timpul este însă caracteristica tuturor oamenilor și el se

dispune – după cum a constatat demult Fernand Braudel – pe trei planuri etajate: timpul geografic (ritmul naturii, durata lungă), timpul social (ritmul comunităților umane, timpul mediu) și timpul individual (ritmul evenimentului, durata scurtă). Viața comunităților umane este relevantă la nivelul profunzimilor, al timpului lung, al „duratei lungi”. Viața lui Solomon Marcus, deși individuală, atinge dialectica duratei lungi, fiindcă a dat naștere unor structuri, unor cutume, unor exemple de urmat. Până la urmă, lecția de viață a matematicianului este una a echilibrului și armoniei.

Profesorul Jean-Jacques Askenasy este un continuator al Școlii de Neurologie a doctorului Gheorghe Marinescu, deopotrivă în România, Israel și în alte părți ale lumii. L-am cunoscut cu ani în urmă, la Colocviul „Penser l’Europe” și am rămas de la început impresionat de erudiția sa, de modul de exprimare și de explicare a proceselor neurologice. Când vorbește despre creier, te convinge de adevărul său, parcă l-ai vedea pe acest adevăr sub forma unui porumbel alb, aducător de certitudine. Am vorbit despre multe, de la Locurile Sfinte și siguranța vieții în lume până la regimul sănătos de viață și la secretul tinereții fără bătrânețe ori al bătrâneții fără mari cazne. Are un fel de percepe lumea care nu se poate chema optimist neapărat, dar se poate chema realist. Profesorul Askenasy îți dă un sentiment tonic, de încredere în cunoaștere, în știință, în cultură, în umanitate, dar mai ales în omenie.

*Alocuțiune rostită la Lansarea de carte „Solomon Marcus și Neuromatematica”, autor Jean-Jacques Askenasy (4 iunie 2025, Aula Academiei Române)

A rămas legat veșnic de România. De aceea, poți vorbi cu domnia-sa de toate, de la gura de rai și piciorul de plai până la poezia lui Minulescu sau proza lui Sebastian, de la curgerea duioasă a doinei până la agresiunile pe care le facem asupra mediului, asupra pădurilor și apelor. Câteodată ne supără pe noi, românii, criticile venite din partea unor străini care taie parcă în carne vie. Nu e neapărat vorba că nu au dreptate, dar simți din acuzele lor un fel de umilință neputincioasă. Cu profesorul Jean Askenasy poți vorbi despre toate – bune și rele – ca și cum ai sta de vorbă cu un frate despre starea casei comune. Nu judecă și nu acuză și, mai ales, nu dă sfaturi dacă nu le ceri. Când stai

de povești cu profesorul Askenasy ai impresia că duci mai departe un dialog demult început și că dialogul va putea continua la infinit. Are în sine o discreție a vieții acesteia care-l plasează printre înțelepți.

Cei doi înțelepți au pus la cale împreună cândva îmbinarea științelor lor, din care a ieșit nu numai cartea de față despre Solomon Marcus și ne-uroromatică, ci și o nouă formă de cunoaștere, „de graniță” sau mai degrabă de interferență. Le aducem aici un elogiu amândurora și ne declarăm fascinați de această unire a exactității și a cifrelor cu taina creierului și a viselor.